

ANTECKNINGAR OM SÄLLSYNTARE SVENSKA LEPIDOPTERA

AF

SVEN LAMPA.

Sedan förra uppsatsen uti detta ämne offentliggjordes (Ent. Tidskr. 1883, p. 125) har arbetet med riksmusei svenska fjärilsamling fortgått och är jag derigenom satt i tillfälle, att ytterligare framlägga några iakttagelser och fynd, hvilka kunna vara af något intresse.

Uti STAUDINGERS bekanta och för fjärilsamlare oundgängliga katalog äro familjerna *Nycteolidae* och *Lithosidae* H. S. ställda först bland Spinnarne, oaktadt många dithörande arter, såväl till storlek som habitus, i så hög grad påminna om åtskilliga bland de egentliga småfjärilarne (*Microlepidoptera*), att äldre författare stälde dem bland dessa. Denna likhet med Tortricider och Pyralider har vållat, att dessa familjer, äfvensom *Cochliopodae* och *Psychidae* BOISD., blifvit hittills mera försummade än andra. De flesta fjärilsamlare sysselsätta sig förnämligast med de större arterna, och stannar emellanåt en liten fjärl i deras håf, så blir han oftast antingen bortkastad eller ock så hårdhänt behandlad, att han sedermera blir snart sagdt oigenkännelig.

Att vår fauna borde ega flera arter af ofvannämnda familjer, än dem, som hittills varit observerade, kunde man derfor taga nästan såsom gifvet, och jag blir nu i tillfälle att bestyrka detta antagande.

En bland dessa mindre spinnare, hvars habitus i hög grad påminner om en *Tortrix*, är

Sarothripa undulana Hb. Tortr. f. 7, 17 96. Redan såsom nybörjare fångade jag ett exemplar af denna art och det blef tillfälligtvis tillvarataget, ehuru jag då ej befattade mig med »små-fjärilar». Sedermera började jag äfven syssla litet med dessa och då undersöktes ofvannämnda exemplar något närmare. Den första bok, som rådfrågades, var HEINEMANN'S »Die Wickler», och jag genomgick hvarenda diagnos och en stor del af beskrifningarne, utan att komma till något säkert resultat angående arten, och detta var helt naturligt, alldenstund H. ställer den bland *Noctuae*. Att skrapa fjällen af vingarne, för att undersöka ribborna, eller på annat sätt skada djuret hade jag ej då mod till, alldenstund det var ett vackert och som jag trodde rart exemplar.

Denna fjäril varierar i hög grad i anseende till färgen och två lika exemplar äro svåra att finna. Det är förmodligen på grund häraf som WALLENGREN i sitt arbete öfver våra spinnare ej anför några varieteter.

För att gifva någon ledning åt dem af våra samlare, som intressera sig för artförändringar, vill jag här omnämna några sådana af ifrågavarande art, hvilka förvaras å riksmuseum, eller tillvaratagits af härvarande samlare.

Af den form, hvilken STAUDINGER anser såsom typ, nämligen den, som liknar HÜBNER'S fig. 7 (ehuru f. 6, om prioritetslagen strängt tillämpades, torde täfla om företrädet), eger museum intet typiskt exemplar, och då jag ännu ej lyckats få se något svenskt sådant, torde jag kunna tills vidare antaga, att denna form, såvida den här finnes, är sällsynt. Den utmärker sig genom enfärgadt grå eller brunaktiga framvingar samt genom otydligare teckningar.

ab. dilutana Hb. Tortr. f. 6. Framvingarne enfärgade mörkgrå eller gråbruna, med ett bredt svartaktigt eller mörkbrunt, bakåt ofta otydligt, af svartaktiga streck genomdraget tvärband öfver midten; af de öfriga teckningarne äro endast de båda tvärstrecken tydliga. Ryggen brun- eller svartaktig. — Här af eger museum flera exemplar, nästan alla något afvikande från HÜBNER'S figur; nordligaste fyndorten för dem är Stockholm.

ab. glaucana; grundfärgen på rygg och framvingar blåaktigt gråhvit, med föga skarpa teckningar. Vid midten af framvingarnes kostalkant finnes en stor, nästan tresidig, brungrå fläck.

— Tvänne ex. tagna i Bohus län af prof. BOHEMAN. Det ena af dem har ryggen i midten mörkbrun.

v. degenerana HB. Tortr. f. 8. Framvingar och rygg grå- eller grönaktigt hvita; de förra med tydliga svarta teckningar, basen och tvärbandet öfver midten mörkbruna eller svartaktiga och skarpt begränsade.

Mellan denna form och *dilutana* kunna inga bestämda gränskilnader uppdragas, emedan ofta exemplar påträffas, hvilkas färg lika mycket påminner om den ena som om den andra af dem. Samma är äfven förhållandet mellan hufvudformen och *dilutana*. Professor AURIVILLIUS har fått denna form utkläckt ur puppor från Helsingland samt vid Stockholm, der äfven herr HOFGREN förlidet år erhöi ett exemplar; men detta afviker något, hvad de hvita teckningarne beträffar, från den typiska formen. Enligt herr SPARRE SCHNEIDER skall den förekomma sällsynt uti södra Norge.

ab. punctana HB. Tortr. f. 9. Framvingarne mörkgrå, stötande i blåaktigt, med tvänne svarta punkter helt nära det inre tvärstrecket, samt ett par eller flera sådana invid våglinien. — Museum eger ett exemplar från Småland (BOHEMAN), men dess framvingars grundfärg är gulbrunaktig.

ab. ramosana HB. Vög. & Schmetterl. 75, 1793; Tortr. f. 10. Framvingarne mörkgrå, med ett utåt tregrenigt, svart streck från basen till våglinien. — Härvarande (riksmusei) exemplar har främre hälften af framvingarne gulbruna och är hemfördt från Blekinge af BOHEMAN.

Såsom af årtalen synes, är detta namn det äldsta, men att uppföra en sällsynt aberration såsom hufvudform blir alltid mindre lämpligt, enligt mitt förmenande.

Hylophila bicolorana FUSSL. Af denna vackra fjäril eger riksmuseum intet svenskt exemplar, oaktadt professor BOHEMAN länge vistades i Småland och sedermera gjorde resor till Gotland, Öland och södra Sverige, för att insamla insekter. Då ej heller kyrkoherde WALLENGREN i sitt arbete öfver Spinnarne namngifver någon bestämd lokal för densamma, så kunde man nästan vara frestad att tvifla på, att den tillhörde Sveriges fauna. Men i detta, liksom i ett och annat dylikt fall förut, hafva sista tidens ifrigare efterforskningar bekräftat äldre uppgifter och det är denna gång konservator W. MEVES, som det blifvit förbehållet att åt

vår fauna rädda en utmärkt representant. Han har nämligen år 1883 erhållit denna fjärl från Horn och Färjestaden på Öland.

Nola confusalis H. S. Denna lilla spinnare, hvilken WAL-LENGREN tilldelat det svenska namnet »Brunpuckliga Trågbildaren» uppgifves af honom såsom påträffad endast i Skåne och Blekinge. På museum stå likväl exemplar af hvilka ett är funnet i Småland (BOHEM.) och ett annat vid Stockholm (P. WAHLBERG), antagligen för lång tid sedan. Ett af dessa har en gång för granskning remitterats till prof. ZELLER (den numera afidne och mycket bekante microlepidopterologen), och en dervid fästad etikett är försedd med namnet »*Strigula*» samt med den anmärkning, att exemplaret kanske vore en annan art. Ett par andra individer, tagna vid Stockholm af DE VYLDER, påträffades uti tineidsamlingen.

Nola centonalis HB. Pyral. f. 15. Tillsammans med föregående stod i samlingen ett exemplar, visserligen något afslitet, men dock igenkännbart, tillhörande denna, förut hos oss ej anträffade art, och hemfördt från Skåne af BOHEMAN. Denna fjärl förekommer dessutom i mellersta och södra Europa, samt i Liffland och Finland. Han är något mindre än *cucullatella*, hvit, med gulbruna tvärstreck på framvingarne; det yttre af dessa tvärstreck är beläget *utanför* vingens midt och bildar i cellerna 3 och 4 tvänne mer eller mindre tydliga, rundade eller stundom något spetsiga utsprång; bakom dessa gör det en båge inåt, hvilken ofta på ribban 1 (dorsalribban) bildar en utåt rigtad tand; i sin främre hälft är det nästan rakt eller obetydligt inåt böjdt, men har en skarp, oftast tydlig vinkel nära kostalkanten, hvarefter det drager sig snedt inåt mot den sistnämnda. Inre tvärstrecket bildar en rät eller något spetsig vinkel, uti hvars spets ligger en svart, af uppstående fjäll bildad punkt. På båda sidor om, och i rät linea med denna punkt, ligger en annan dylik, af hvilka dock den inre stundom är otydlig. Genom den yttersta punkten drager sig vanligen ett otydligare tvärstreck, parallelt med det yttre, och rummet dem emellan är merändels tätt pudradt med grått eller gulbrunt; denna färg sträcker sig på en del exemplar nästan öfver hela mellanfältet och är alltid märkbar på båda sidor om den af tre bågar bestående våglinien; kostalkanten hvit och svartaktigt fläckig, och vingens yta för öfrigt,

äfvensom hufvudet och thorax krithvita. Bakvingarne gråaktiga, mot basen ljusare, på undersidan med en mörk punkt i disken. Framvingarnes undersida mera svartaktig, med hvitgrå fransar.

Denna art står nära ett par andra, af hvilka ännu ingen synes vara anträffad i Sverige, nämligen *N. albula* HB. och *carelica* TENGSTRM. Den förstnämndas bakre tvärstreck är otandadt och beläget i *vingens midt*, den sistnämndas mångtandadt och beläget utanför midten. *Carelica (arctica)* SCHÖYEN skall dessutom vara något större och hafva mörkare bakvingar.

Sedan ofvanstående nedskrefs har jag haft nöjet emottaga till påseende ej mindre än trenne exemplar af *centonalis*, af hvilka det ena, en mycket mörkt färgad ♂, blifvit af egaren öfverlemnadt till riksmusei samling. De äro påträffade i Nerike, i Örebrotrakten, af studeranden LARS ROMELL.

De exemplar af *Setina roscida* ESP., hvilka prof. BOHEMAN fångat på Gotland, öfverensstämma ej med någondera af ESPERS, HÜBNERS eller H. SCHÆFFERS figurer af hufvudformen, utan närma sig mera NICKERLS varietet, och ett af dem likna nästan fullkomligt H. SCHÆFFERS fig. öfver den sistnämde. Af hufvudformen har jag ännu ej sett något svenskt exemplar och kan såsom vår faunas tillhörighet för närvarande endast räkna följande:

v. melanomos NICK. Kroppen svart, halskrage och skuldertäckare med inblandning af ockragula hår; sistnämnda färg hafva äfven analsegmentet och tibiernas utsida. Vingarne mer eller mindre ockragula, de främres bakkant och båda medianstammar invid basen, samt trenne snedlöpande tvärrader af småfläckar svarta. Dessa fläckar äro äfven synliga på vingarnes undersida och vanligen något större än hos hufvudformen. Bakvingarne vid basen, ofta ända till midten, svartaktiga, det öfriga af dem blekt ockragult, med ett par eller flera svartaktiga fläckar nära utkanten. Å ett af exemplaren är hela bakvingen svartaktig, förutom några otydliga, gula fläckar. På undersidan äro framvingarne svartaktiga, med ockragul utkant, och äfven kostalkanten har hos en del exemplar sistnämnda färg.

Riksmusei exemplar äro från Hoburgen på Gotland och insamlade den 7 juli 1867.

Hufvudformen har ockragula skuldertäckare och halskrage, bakvingarne sakna nästan helt och hållet den svartaktiga färgen

på öfversidan och framvingarne de svarta strecken vid basen. Grundfärgen är dessutom mera intensivt ockragul.

Emydia striata v. melanoptera BRHM. På HÜBNER'S och GODARTS figurer af denna form äro bakvingarne svarta, utan gula fläckar eller streck. Något svenskt exemplar, som fullkomligt liknar dessa figurer, har jag ännu ej sett; men riksmuseum eger ett par från Gotland, hvaraf åtminstone det ena bör kunna hänföras dit, alldenstund det blott har fyra smala streck qvar af bakvingarnes gulaktiga grundfärg.

De exemplar af denna art som jag haft tillfälle att undersöka afseende på grundfärgen äro svarta, utan gula fläckar eller streck. Något svenskt exemplar, som fullkomligt liknar dessa figurer, har jag ännu ej sett; men riksmuseum eger ett par från Gotland, hvaraf åtminstone det ena bör kunna hänföras dit, alldenstund det blott har fyra smala streck qvar af bakvingarnes gulaktiga grundfärg.

De exemplar af denna art som jag haft tillfälle att undersöka afseende på grundfärgen äro svarta, utan gula fläckar eller streck. Något svenskt exemplar, som fullkomligt liknar dessa figurer, har jag ännu ej sett; men riksmuseum eger ett par från Gotland, hvaraf åtminstone det ena bör kunna hänföras dit, alldenstund det blott har fyra smala streck qvar af bakvingarnes gulaktiga grundfärg.

De exemplar af denna art som jag haft tillfälle att undersöka afseende på grundfärgen äro svarta, utan gula fläckar eller streck. Något svenskt exemplar, som fullkomligt liknar dessa figurer, har jag ännu ej sett; men riksmuseum eger ett par från Gotland, hvaraf åtminstone det ena bör kunna hänföras dit, alldenstund det blott har fyra smala streck qvar af bakvingarnes gulaktiga grundfärg.

De exemplar af denna art som jag haft tillfälle att undersöka afseende på grundfärgen äro svarta, utan gula fläckar eller streck. Något svenskt exemplar, som fullkomligt liknar dessa figurer, har jag ännu ej sett; men riksmuseum eger ett par från Gotland, hvaraf åtminstone det ena bör kunna hänföras dit, alldenstund det blott har fyra smala streck qvar af bakvingarnes gulaktiga grundfärg.

De exemplar af denna art som jag haft tillfälle att undersöka afseende på grundfärgen äro svarta, utan gula fläckar eller streck. Något svenskt exemplar, som fullkomligt liknar dessa figurer, har jag ännu ej sett; men riksmuseum eger ett par från Gotland, hvaraf åtminstone det ena bör kunna hänföras dit, alldenstund det blott har fyra smala streck qvar af bakvingarnes gulaktiga grundfärg.